

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АГРОБІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра садово-паркового господарства

ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНА СПРАВА

Методичні вказівки

до виконання практичних занять та самостійної роботи здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 206 «Садово-паркове господарство»

Біла Церква

2021

УДК 502.172:502.211:378.091(07)

Затверджено на засіданні методичної комісії Білоцерківського національного аграрного університету (протокол № 3 від 17 листопада 2021 р.)

Укладач: **Іщук Л.П.** доктор біологічних наук, професор

Природно-заповідна справа: Методичні вказівки до виконання практичних занять та самостійної роботи здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 206 «Садово-паркове господарство» Біла Церква, 2021. 91 с.

Методичні вказівки розроблені з метою формування у здобувачів необхідних теоретичних знань, загальних та спеціальних компетентностей і практичних результатів навчання щодо збереження та охорони біологічного різноманіття на об'єктах садово-паркового господарства. Методичні вказівки до виконання практичних занять і самостійної роботи з освітнього компоненту «Природно-заповідна справа» містять перелік літературних джерел та довідковий матеріал. Розглянуто екологічні, правові, економічні, соціальні аспекти розвитку природоохоронної справи в Україні. Особлива увага приділена питанням створення і розширення екологічної мережі, методиці створення нових природно-заповідних об'єктів, резервування територій під заповідання, збереження унікальних і типових ландшафтів, генофонду рослинного і тваринного світу, необхідність відродження і збагачення відновних природних ресурсів на заповідних територіях, а також близьких до природних ландшафтів. З метою закріплення опрацьованого матеріалу наведено контрольні запитання, перелік питань до модульного тестового контролю та іспиту. Методичні вказівки призначені для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 206 «Садово-паркове господарство».

Рецензенти:

І.П. Діденко, канд. біол. наук, завідувач відділу трав'янистих рослин (Національний дендрологічний парк «Софіївка» – НДІ НАН України);

Л.М. Філіпова канд. с.-г. наук, доцент кафедри землеробства, агрохімії та ґрунтознавства (Білоцерківський національний аграрний університет)

БНАУ, 2021

ВСТУП

Одним із перспективних напрямів в охороні природи на сьогодні є створення заповідних територій. В 1992 році в Україні був прийнятий закон «Про природно-заповідний фонд України». В ньому викладені правові основи організації, охорони та ефективного використання природно-заповідного фонду країни, збереження їх природних комплексів та об'єктів. Природно-заповідний фонд України є загальнонаціональним надбанням та багатством.

Природоохоронні території відіграють ключову роль на Землі у збереженні її природного каркасу, відтворенні життя та біологічного різноманіття. На даному етапі розвитку цивілізації жодній світовій проблемі не було присвячено стільки рішень ООН, Конвенцій, самітів керівників країн, вищих органів влади держав, світової громадськості тощо, як збереженню біологічного різноманіття та його сталому використанню. Стан біосфери безпосередньо або опосередковано визначає усі головні сфери життя суспільства, як духовні і матеріальні, так і політичні.

Нині знищено або дуже змінено близько 65 % угруповань та екосистем планети. Знищення біорізноманіття, його забруднення і розрив функціональних зв'язків призвели до глобальної екологічної кризи, яка за останні сто років істотно погіршила світову економіку, політику, клімат тощо.

Тенденції розвитку національної мережі природоохоронних територій, в першу чергу об'єктів природно-заповідного фонду, за цей період були близькими до світових. Так, за роки незалежності площа природно-заповідного фонду України зросла більш ніж удвічі, проте вона є недостатньою і залишається значно меншою, ніж у більшості країн Європи, де середній відсоток заповідності становить близько 16 %.

Зростає загроза втрати уже заповіданих і зарезервованих під заповідання унікальних та еталонних природних комплексів через їхне

нецільове використання та вилучення зі складу земель природно-заповідного фонду. Не відповідає сучасним вимогам стан моніторингу природних комплексів на територіях природно-заповідного фонду загальнодержавного та міжнародного значення тощо. Основною причиною є низький рівень фінансового та матеріально-технічного забезпечення, недотримання чинного законодавства.

Практичні роботи з курсу «Природно-заповідна справа» виконуються відповідно до освітньої програми і навчального плану підготовки здобувачів першого рівня вищої освіти спеціальності 206 “Садово-паркове господарство” денної і заочної форми навчання.

Практичний курс із “Природно-заповідної справи” розрахований на 24 аудиторних години. Для перевірки й закріплення знань теоретичного курсу проводяться диспути.

Основними завданнями природно-заповідної справи є:

- збереження унікальних і типових ландшафтів, генофонду рослинного і тваринного світу, сприяння відродженню і збагаченню відновних природних ресурсів, а також природних і близьких до природних ландшафтів;

- створення бази для наукових досліджень еталонних природних комплексів з метою розроблення наукових основ охорони природи, раціонального природокористування, вирішення складних проблем оптимізації взаємодії природи і суспільства; моніторинг стану довкілля;

- підготовка висококваліфікованих кадрів природознавців, сприяння екологізації освіти і виховання.

Мета практичного з курсу “Природно-заповідна справа” – закріплення та поглиблення теоретичних знань, одержаних студентами під час слухання лекційного курсу; отримання практичних навичок та вмінь у заповіданні природних комплексів та об’єктів і їх вивченні, глибше ознайомлення з природно-заповідною мережею України та Київщини.

У результаті виконання практичних робіт здобувач повинен:

знати:

- основні поняття, терміни заповідної справи;
- законодавство України у галузі заповідної справи;
- природно-заповідну мережу України та світу;
- порядок створення та оголошення природно-заповідних територій та об'єктів;

вміти:

- зображувати на картосхемах існуючі природно-заповідні території та об'єкти;
- підготувати та подати матеріали для оголошення природно-заповідних територій та об'єктів;
- оцінити ступінь збереженості чи антропогенного впливу на заповідну територію.

У теоретичній частині студенти розглядають питання розвитку історії природозаповідання у світі, Україні, своїй області, вивчають концепції розвитку основних категорій природозаповідання, підходи і принципи розвитку.

Прикладна частина курсу орієнтована на вивчення функціональних особливостей нині існуючих категорій природозаповідання. Дослідження закономірностей розвитку регіональної і національної екомереж. Участь здобувачів у розвитку місцевої екомережі шляхом конкретних природоохоронних і природодослідних акцій.

Самостійне вивчення заповідної справи передбачає складання презентацій за темами, наведеними далі, та виконання практичних робіт.

Практичні роботи із природно-заповідної справи виконуються здобувачами індивідуально на практичних заняттях. Результати виконання робіт оформляються в зошиті для практичних робіт. Рисунок та схеми виконуються простими і кольоровими олівцями, обов'язково підписуються. Для виконання деяких робіт необхідні контурні карти. В зошиті також оформляються результати самостійної роботи здобувачів. Завдання для

самостійної підготовки студентів подаються для кожної теми практичних занять. захист практичних робіт проводиться на наступному практичному занятті.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Андронов В.А., Варивода Є.О., Тітенко Г.В. *Заповідна справа*: навч. посіб. Х.: НУЦЗУ, 2013. 204 с.
2. Желновач Г.М. *Заповідна справа. Курс лекцій. Ч.1.* Харків: ХНАДУ, 2015. 75 с.
3. Заіменко Н.В., Трофименко Н.М., Багацька Т.С., Булах П.Є. *Заповідні території України. Ботанічні сади та дендропарки.* К., 2010. 293 с.
4. *Заповідна справа в Україні*: Навчальний посібник. За загальною редакцією М.Д. Гродзинського, М.П. Стеценка. К.: 2003. 306 с.
5. Зелена Книга України. Андрієнко-Маслюк Т.Л., Вакаренко Л.П., Дідух Я.П., Дубина Д.В., Коротченко І.А., Мовчан Я.І. та ін. К.: Альтперс, 2010. 448 с.
6. Іщук Л.П. *Природно-заповідна справа.* Навчальний посібник. Біла Церква, 2021. 259 с.
7. Каталог раритетних рослин ботанічних садів і дендропарків України: Довідковий посібник. За ред. А.П. Лебеди. К.: Академперіодика, 2011. 184 с.
8. Клименко Ю.О., Клименко А.В. *Старовинні парки Київщини.* К.: журнал «Квіти України», 2006. 64 с.
9. Ковальчук А.А. *Заповідна справа*: науково-довідкове видання Ужгород: Ліра, 2002. 312 с.
10. Масікевич Ю.Г., Мовчан Я.І., Цицима П.М. *Правове регулювання заповідної справи в Україні* (спеціальне зібрання законодавчих документів). Чернівці : Книги ХХІ, 2007. 816 с.
11. Методика створення списку регіонально рідкісних видів мікобіоти, флори, фауни (на прикладі Київської області). Коніщук В.В., Мосякін С.Л., Царенко П.М., Кондратюк С.Я., Борисова О.В., Вірченко В.М., Придюк М.П., Фіцайло Т.В., Гаврись Г.Г., Титар В.М., Шупова Т.В. Гол. ред. В.В. Коніщук. Київ: Глобус, 2012. 38 с.
12. Попович С.Ю. *Природно-заповідна справа*: Навчальний посібник. К.: Арістей, 2007. 480 с.

13. Попович С.Ю., Корінько О.М., Клименко Ю.О. *Заповідне паркознавство*. Навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2011. 320 с.
14. Проць Б.Г., Іваненко І.Б., Ямелинець Т.С. та ін. *Експрес-оцінка стану територій природно-заповідного фонду України та визначення пріоритетів щодо управління ними*. Львів : Гриф Фонд, 2010. 92 с.
15. Совгіра С.В. *Заповідники і заповідна справа: Навчальний посібник-практикум*. Умань, 2011. 111 с.
16. Солодкий В.Д., Масікевич Ю.Г. *Заповідна справа : підручник*. Чернівці: Зелена Буковина, 2005. 288 с.
17. Червона книга України. Тваринний світ. За ред. М. Щербака. К.: Глобалконсалтинг, 2009. 900 с.
18. Червона книга України. Рослинний світ. За ред. Я.П. Дідуха. К.: Глобалконсалтинг, 2009. 900 с.
19. Шумська Н.В. Методичні вказівки до виконання практичних занять і завдання до самостійної підготовки з курсу “Заповідна справа” для студентів III курсу. Івано-Франківськ, 2016. 32 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/3523.pdf>
20. Mike Alexander *Management Planning for Nature Conservation. A Theoretical Basis & Practical Guide*. Springer Science+Business Media Dordrecht 2013. 508 p. DOI <https://doi.org/10.1007/978-94-007-5116-3>

Додаткова література

1. Атлас об'єктів природно-заповідного фонду України. Укладачі: В.Б. Леоненко, М.П. Стеценко, Ю.М. Возний. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2003. 119 с.
2. Борейко В.Е. *История заповедного дела в Украине*. Киевский эколого-культурный центр. К., 2002. 272 с.
3. Вегера Л.В., Білик О.В., Іщук Л.П. Історична довідка, сучасний стан та проблеми збереження Синицького дендропарку на Черкащині. *Старовинні парки і ботанічні сади: проблеми та перспективи функціонування: Матеріали III Міжнародної наукової конференції*

присвяченої 215-річчю парку «Олександрія». 29 вересня – 3 жовтня 2008 р. Біла Церква, 2008. С. 34 – 37.

4. Виявлення територій, придатних для оголошення об'єктами природно-заповідного фонду. Інструктивні та методичні матеріали. Укладачі: О. Василюк, К. Норенко, К. Полянська, С. Шутяк, Д. Ширяєва; за заг. ред. О. Кравченко]. Львів: Видавництво «Компанія «Манускрипт»», 2018. 136 с.

5. Горобчишин В.А., Абдулоєва О.С., Подобайло А.В. *Методика оголошення заказників пам'яток природи та заповідних урочищ*: Навчальний посібник. К.: «Геопринт», 2005. 68 с.

6. Грищенко Ю.М. *Основи заповідної справи*: Навч. посібник. Рівне: РДТУ, 2000. 239 с.

7. Дунайський біосферний заповідник. Рослинний світ. Д.В. Дубина, Ю.Р. Шеляг-Сосонко, О.І. Жмуд, М.Є. Жмуд, Т.В. Дворецький, Т.П. Дзюба, П.А. Тимошенко. К.: Фітосоціоцентр, 2003. 459 с.

8. Заповідні об'єкти Вінниччини. Під ред. О.Г. Яворського. Вінниця: Велес, 2005. 104 с.

9. Збірник: Законодавство України про довкілля. Під ред. А.П. Гетьмана, М.В. Шульги. У 2-х томах. Х.: ТОВ «Одіссей», 2006. Т.1. 672 с. Т.2. 674 с.

10. Інформаційно-аналітичні матеріали міністерства енергетики та захисту довкілля України з питання «Аналіз площ природно-заповідного фонду України в розрізі адміністративно-територіальних одиниць». URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjQsrWIloLwAhUli8MKHZ4WBmEQFjAAegQIAxAD&url=https%3A%2F%2Fmepr.gov.ua%2Ffiles%2Fimages%2Fnews_2020%2F18052020%2F%25D0%2586%25D0%2590%25D0%2594-%25D1%2581%25D1%2582%25D0%25B0%25D0%25BD-2019-FINAL2.docx&usg=AOvVaw0hv60Cp5AIjG3RtC7SwE5h

11. Іщук Л.П. Асортимент, особливості культури та перспективи використання аркто-монтанних видів роду *Salix* L. *Науковий вісник*

Національного лісотехнічного університету України: Збірник науково-технічних праць. Львів: НЛТУ України. 2014. Вип. 24.4. С. 28-35

Ищук Л.П. До хорології та охорони видів роду *Salix* L. *Флорологія та фітосозологія*. 2014. Т. 3-4. С. 38-42

12. Ищук Л.П. До проблеми збереження вікових тополь. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. Серія «Лісівництво та декоративне садівництво». Редкол.: С.М. Ніколаєнко (відп. ред.) та ін. 2015. Вип. 229. С. 250-259.

13. Ищук Л.П. Стан вікових насаджень *Carpinus betulus* L. у Підгорецькому парку на Львівщині. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка*. Серія: Біологія. 2007. № 4 (34). С. 3–8

14. Ищук Л.П. Хорологія і охорона аркто-монтанних видів роду *Salix* L. в Україні. *Актуальні проблеми озеленення населених місць: освіта, наука, виробництво, мистецтво формування ландшафту: Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції*. Біла Церква, 2014. С. 32-35

15. Ищук Л.П. Смоляр Н.О. Стан галерейних вербово-тополевих лісів у пониззі річки Ворскли. *Тернопільські біологічні читання — Ternopil bioscience – 2017: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, присвячені 20-річчю заснування фахового видання України «Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія Біологія»*. Тернопіль: ТОВ «Терно-граф», 2017. С. 57-61

16. Ищук Л.П., Смоляр Н.О. Сучасний стан, продуктивність і созологічна цінність корінних вербово-тополевих угруповань у пониззі річки Ворскли. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету* Серія: Біологія. 2017. № 1 (68). С. 52-58.

17. Ищук Л.П. Из опыта преподавания дисциплины “Природно-заповедное дело» в Белоцерковском НАУ. *Биоразнообразие и рациональное использование природных ресурсов: Матеріали докладов V Всероссийской*

заочной научно-практической конференции с международным участием, 25 марта 2017 г., г. Махачкала. Махачкала: ДГПУ, Планета-Д, 2017. С. 126-129

18. Ищук Л.П. Проблемы сохранения редких видов семейства *Salicaceae* Mirbel. *ex situ* и *in situ* в Украине. *X Дальневосточная конференция по заповедному делу*, Благовещенск, 25-27 сентября, 2013 г.: Материалы конференции. Благовещенск: Изд-во БГПУ, 2013. С. 146-150

19. Каталог раритетного біорізноманіття заповідників і національних природних парків України. Під ред. С.Ю. Поповича. К.: Фітосоціологічний центр, 2002. 276 с.

20. Косенко І.С., Ищук Л.П., Білик О.В., Вегера Л.В. Сучасний стан деревних насаджень Леськівського парку на Черкащині. *Будівництво і реконструкція ботанічних садів і дендропарків в Україні*: Матеріали наукової конференції. Сімферополь: Таврійський Національний університет, 2006. С. 61–64.

21. Крічфалушій В.В. *Ужанський національний природний парк*. Ужгород, 2001. 120 с.

22. Леоненко В.Б., Стеценко М.П., Возний Ю.М. *Додаток до атласу об'єктів природно-заповідного фонду України*. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2003. 140 с.

23. Програма Літопису природи для заповідників та національних природних парків. За ред. Т.Л. Андрієнко. К.: Академперіодика, 2002. 103 с.

24. Ishchuk L.P., Kurka S.S., Ishchuk G.P. From the experience of training specialists of forestry and landscape gardening. *Professional competency of modern specialist: means of formation, development and improvement: monograph*. Warsaw: BMT Eridia Sp .z o.o., 2018, P. 285-302.

Законодавча база

1. Закон України «Про природно-заповідний фонд» від 16.06.1992 р. (із змінами). URL: www.rada.gov.ua
2. Закон України «Про Червону книгу України» від 7.02.2002 р. (із змінами). URL: www.rada.gov.ua

3. Закон України «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000-2015 роки». К., 2000. №1989-І. 47 с.
URL: www.rada.gov.ua
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7.12.1984 р. зі змінами на рік вивчення. - URL: www.rada.gov.ua
5. Наказ від 30.06.2011 № 227 "Про затвердження Плану заходів з усунення порушень у сфері управління землями ПЗФ загальнодержавного значення, причин та умов, що їм сприяють, посилення контролю за використанням таких земель" Сайт Міністерства захисту довкілля і природних ресурсів України. URL: <http://www.menr.gov.ua/normakty/60-9/acts/2011-nakaz-vid-30-06-2011-227-pro-zatverdzhennia-planu-zakhodiv-z-usunennia-porushen-u-sferi-upravlinnia-zemliamy-pryrodo-zapovidnoho-fondu-zahalnoderzhavnoho-znachennia-prychyn-ta-umov-shcho-im-spryiaiat-posylennia-kontroliu-za-vykorystanniam-takych-zemel>
6. Методичні рекомендації «Про порядок здійснення державного контролю за дотриманням заповідного режиму на територіях та об'єктах ПЗФ», затверджені НТР Державної служби заповідної справи Мінприроди України 2003. URL: <http://www.menr.gov.ua/>
7. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 20 жовтня 2000 р. № 171 «Про затвердження Знаків розрізнення, зразків, порядку та норм носіння форменого одягу працівниками служби державної охорони ПЗФ України». URL: <http://www.menr.gov.ua/>
8. Наказ Мінприроди України «Про затвердження Інструкції про застосування порядку установлення лімітів на використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів ПЗФ загальнодержавного значення» від 24.01.2008 № 27. Офіційний вісник України від 25.02.2008 р., № 12, стор. 122, стаття 320, код акту 42209/2008
9. Постанова КМУ «Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної порушенням законодавства про ПЗФ» від 24 липня 2013 р. № 541/ URL: www.rada.gov.ua

10. Постанова КМУ «Про порядок видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів і встановлення лімітів використання ресурсів загальнодержавного значення» від 10 серпня 1992 р. № 459. Збірник законодавчих актів України про охорону навколишнього природного середовища №3 . Чернівці: Зелена Буковина, 1996.
11. Постанова КМУ «Про розмір компенсації за незаконне добування, знищення або пошкодження видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України, а також за знищення чи погіршення середовища їх перебування (зростання)» від 7 листопада 2012 р. № 1030. URL: www.rada.gov.ua
12. Постанова КМУ «Про службу державної охорони ПЗФ України» від 14 липня 2000 р. № 1127. URL: www.rada.gov.ua
13. Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища від 05.07.2004р. №264 «Про затвердження Інструкції з оформлення органами Міністерства охорони навколишнього природного середовища України матеріалів про адміністративні правопорушення». URL: <http://www.menr.gov.ua/>
14. Наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 10.09.2008 р. №464 «Про затвердження Порядку організації та проведення перевірок суб'єктів господарювання щодо дотримання вимог природоохоронного законодавства». URL: <http://www.menr.gov.ua/>
15. Указ Президента України від 13.04.2011р. №454/2011 «Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію». URL: www.rada.gov.ua
16. Постанова Кабінету Міністрів України від 19.03.2008 р. №212 «Про затвердження Критеріїв розподілу суб'єктів господарювання за ступенем ризику їх господарської діяльності для навколишнього природного середовища та періодичність здійснення заходів державного нагляду (контролю)». URL: www.rada.gov.ua

17. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від с31.03.2003 № 56/м «Про затвердження Інструкції про порядок вилучення та передання на зберігання до органів внутрішніх справ вилученої у порушників природоохоронного законодавства вогнепальної та іншої зброї і боєприпасів». URL: доступу:www.rada.gov.ua
18. Директива 79/409/ЄЕС щодо збереження диких птахів. URL: www.uazakon.com;
19. Директива 92/43/ЄЕС щодо збереження ареалів, а також дикої фауни та флори. URL: www.uazakon.com
20. Директива 83/129/ЄЕС, що стосується ввезення у країни-члени ЄС шкіри тюленів та продуктів, вироблених із неї. URL: www.uazakon.com
21. Директива 1999/22/ЄС, що стосується утримання диких тварин у зоопарках. URL: www.uazakon.com
22. Регламент № 338/97 щодо захисту окремих видів дикої фауни та флори шляхом регулювання торгівлі. URL: www.uazakon.com
23. Регламент № 348/81 щодо загальних правил для імпорту китів або інших представників родини китових. URL: www.uazakon.com
24. Регламент № 3254/91, що забороняє використання капканів у Європейській Співтовариства та ввезення у ЄС шкур та промислових товарів певних видів диких тварин, що походять із країн, де їх ловлять за допомогою капканів або методами встановлення пасток, що не відповідають міжнародним стандартам гуманної організації пасток. URL: www.uazakon.com
25. Регламент № 2494/2000 щодо заходів, що сприяють збереженню та здійсненню постійного управління тропічними лісами та іншими лісами у країнах, що розвиваються. URL: www.uazakon.com
26. Рішення 98/145/ЄС щодо схвалення від імені Європейської Співтовариства доповнень до Додатків I та II до Боннської Конвенції з питань збереження мігруючих видів диких тварин, у відповідності із

рішенням, прийнятим на п'ятій зустрічі Конференції сторін цієї Конвенції.

URL: www.uazakon.com

27. Рішення 93/626/ЄЕС щодо схвалення Конвенції про біорізноманіття (Ріо-де-Жанейро, підписана Співтовариством у липні 1992 року). URL:

www.rada.gov.ua

28. До проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної порушенням законодавства про природно-заповідний фонд» URL: <https://www.dei.gov.ua/posts/1583>

Адреси сайтів в INTERNET

1. www.coe.int – сайт Ради Європи з інформацією щодо Бернської конвенції.
2. www.biodiv.org – сайт Конвенції про біологічне різноманіття.
3. www.meprr.gov.ua – сайт Міністерства захисту довкілля і природних ресурсів України.
4. www.rada.gov.ua – законодавство на сайті Верховної Ради України.
5. redbook.iatp.org.ua – сайт "Червона книга України".
6. www.redlist.org – Червона книга Міжнародного Союзу Охорони Природи.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
Модуль 1. Загальні засади функціонування заповідної справа.....	6
Практичне заняття № 1.....	6
Практичне заняття № 2.....	7
Завдання для самостійної роботи до модуля 1.....	8
Тестові контрольні запитання до модуля.....	8
Модуль 2 Екологічна мережа як система охорони природної спадщини	10
Практичне заняття №3.....	10
Практичне заняття № 4.....	11
Практичне заняття № 5.....	12
Завдання для самостійної роботи до модуля 2.....	14
Тестові контрольні запитання до модуля 2.....	14
Модуль 3. Класифікація і характеристика об'єктів природно-заповідного фонду	16
Практичне заняття № 6.....	16
Практичне заняття № 7.....	20
Практичне заняття № 8.....	22
Практичне заняття № 9.....	23
Завдання для самостійної роботи до модуля 3.....	24
Тестові контрольні запитання до модуля 3.....	25
Модуль 4. Інституційний розвиток природно-заповідної справи	26
Практичне заняття 10.....	26
Практичне заняття 11.....	28
Практичне заняття 12.....	32
Завдання для самостійної роботи до модуля 4.....	33
Тестові контрольні запитання до модуля 4.....	33
Перелік питань до заліку / іспиту з природно-заповідної справи.....	35
Індивідуальні завдання.....	39
Орієнтовна тематика індивідуальних і групових завдань.....	40
Засоби оцінювання результатів навчання.....	41
Критерії оцінювання результатів навчання.....	41
Рекомендовані джерела інформації.....	43
Додатки.....	52

Навчальне видання

Природно-заповідна справа

Методичні вказівки

до виконання практичних занять та самостійної роботи здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 206 «Садово-паркове господарство»

Іщук Любов Петрівна

*Редактор О.О. Грушко
Комп'ютерна верстка: Н.Р. Дідух*

Здано до складання 27.11.2021. Підписано до друку 25.12.2021.
Формат 60x84¹/₁₆. Ум. др. арк. 3,8. Тираж 50. Зам. 5085. Ціна 100 грн.
РВІКВ, Сектор оперативної поліграфії БНАУ
09117, м. Біла Церква, Соборна пл., 8/1, тел. 33-11-01.